

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מה"ס כתוב משה' וושא"ס, ירושלים

אבות פרק ו' משנה ג'

"הולמד מחברו... אפיו אותן אחת צרך לנוהג בו כבוד" - אמר א

אבות (פ"ו מ"ג) הולמד מחברו פרק אחד או הלכה אחת או פסק אחד כדייתא בפרק מגלהין (מועד קטון כב ב') חכם שמת הכל בקרוביו, הכל או דבר אחד אפיו את אחת צרך לנוהג בו כבוד שכן מצינו בזוד קורעים עלייו, וכן בסוף הוריות יג' (ב') חכם נכנס אחד עומד ואחד ישוב, מלך ישראל שלא למד מהחיתופל אלא שני דברים בלבד והוא רבו והוא לומר תוכן ארבע אמות, מ"מ תלמיד שאיינו חכם, אי נמי חכם אלוף ומידועו שנאמר "ואותה אונוש כערכי אלווי ומויודי" (תהלים נה והישוב גדול ממנו איינו מחויב בזזה). ופירוש הרמב"ם הוי זקון ואינה יד, והלא דברים קל וחומר, ומה דוד מלך ישראל שלא למד לפיה כבודו. אבל אם למד [מנמו] דבר אחד אפיו הוא גדול ממנה חייב מהחיתופל אלא שני דברים בלבד, קרואו רבו אלוף ומויודי, הולמד להוגג כבוד, (זקן) זה קל וחומר מזוד שקרה לאחיתופל רבו ר'יל מהחיתופל פרק אחד או הלכה אחת או פסק אחד או דבר אחד אפיו שאינו מובהק, ואף על גב דהgemens שני דברים והכא אפיו דבר אחד, אותן אחת, על אחת כמה וכמה שצריך להוגג כבודו, ואין כבוד אלא שאני דוד שהיה מלך ות"ח גדול ושהיה...., דק"ל קר' יוסי דאמר תורה שנאמר "כבוד חכמים נהלו" (משלי ג'ה) "ותמים ינהלו טוב" ואפיו לא האריך עיניו אלא במשנה אחת זהו רבו (בבא מציעא לא) לעניין שם ח' ואין טוב אלא תורה שנאמר "כי לך טוב נתתי לכם תורה כי בבוד כמו שקדם. וכן כתוב הרמ"ה זיל, עכ"ל.

-ג-

אל תעוזבו" (שם ד ב', ע"ב).

-א-

בפ"ר ש"י (שם) או דבר א'. של טעם, דסמייך להאי קרוא ד"ו אתה אונש שלא למד ממנה אלא שני דברים ועשאו רבו ומידועו. והנה באלו השני כערכי" סמייך אידך קרוא "אשר ייחדו נמתיק סוד" (תהלים נה ט), לפי דברים אשר למד ממנה יש חילוק בין החכמים. הנה נמצא בברייתא שמצוין אוחיתופל לדוד שיהיה יושב ייחידי ועובד בתורה, אמר לו למה (נלה ר'פה) שאמרו אמר רב שמעית לה מה מי דכתיב "אשר ייחדיו נמתיק אתה לומד ייחידי, והלא כבר נאמר "חרב אל הבדים ונואלו" (ירמיהו ג' סוד בבית האלים הנלך ברגש" (תהלים נה טו), והוא שמצוין יושב ועובד לו, עי' ברכות טג. שוב פעם אחרית מצאו שהיא נכנס לבית מדרשו בדורות. אמר לו מה אתה יושב ועובד בדורות לבדך, אין בדורות זקופה, אמר לו והלא כבר נאמר "ומקדשי תיראו" (קדשים יט דברי תורה מתקיים כי אם בסוד, והוא קבוץ האנשים. והבהיא ראהה לו, שצורך לו לאדם ליכנס שם במורה כדי שתהא אימת שמים עליו, מפסק "הפר מחשבות באין סוד" (משלי טו כב). ואמרו שם מיי' וכן הוא אומר "בבית האלים הנלך ברגש" (תהלים נה טו) לשון אידי "הסתת ושמי ישראלי" (כי Tab'a צ ט), עשו עצמאם כתות ופחד. ו"יא ברגש לכט שט כל כחו, לפי שנאמר "ברב עם הדרת כתות, והוא שהרב צרכי שלימד התורה בחבור של האנשים. ועוד פעם מלך" (משלי יד ח). נ"א לכלת ברגש ובמהירות לב' עי' ברכות וט): לאחרת מצאו שהיא נכנס לבית המדרש ייחידי, איל"ו "ברב עם הדרת יזאתה אונש כערכי" חשוב כמותי. "מיודיע" חכם שלו כמו "אנשים מלך" (משלי יד ח), וזה "בבית אלהים הנלך ברגש". ו"יא שלמדו שלא חכמים וידועים" (דברים א ט): ומה דוד שהיה מלך ישראל שעשו לך בדורות זקופה, כי אם במורה. אלו הם השניד דברים אשר הזכו. לאחיתופל שהיה רשע ולא היה ראוי לכך ואלו בשבייל שניד דברים, אמנים נמצאים בירושלמי (טהדרון פי' הביעי) שהשניד דברים הם, שכשנהנה דוד יסוד בית אדם הדיט הלמד מחבירו שאינו רשע עacci': ואין כבוד אלא תורה. המקדש צח התהום ורצה לטוטו העולם, אמר עליו טו יסוד מעלו ולא הוועיל. אמר כל כלומר אלא לתורה, ולא אוצריך לנוהג בו קאי, והכى קאמו אין כבוד מישודע בהמה שישבו המים ולמקומם ולא יאמרו אותו, ימota בחנק. שמע אהיתופל ודיש בלב ואמר, ומה בסוטה שמעו של הביה' שעכט בקדושה נומה על המים בא לו לאדם אלא על עסקי תורה, עכ"ל.

-ב-

בפ"ר רבוי מתתיה היזחרי (שם) והלמד מחברו וכו', לפי שהסבה ועד סוכה נג' זהו הלימוד האחד. והלימוד השני הוא, כשהיהו [ה]עצמיות בחסרון היזחريا הוא שלא יוכל לחכמי התורה, והם גם מבאים הארנו על העגלות, ונסמותו הבקר ובא עוזה והחזק בו, פרץ בו חש"י פז, הם אינם נהגים כבוד זה לזה, ולפיכך מתו תלמידי ר' עקיבא מפסח מה כתיב "יהיר לדוד עעל אשר פרץ בעוזא" (שומאל ב' ח), והטעם שלא דוד עד עצרת כדאיתא בפרק הבא על יבמותו יבמות טב), ויש אומרים עד שבת העון אשר מת בו עוזא, והיה הארנו יורד ועליה. קם אהיתופל ואמר כתוב לי' לעומר, ולהז פשט המנהג בכל ישראל שלא להסתתר ולא לעשות בתורה "ו[ל]בני קחת [וגו] בכתף ישאו" (שא' ט, עשו בדבריו והועל. וע"כ נמצא(ו) נישואין בזה הזמן טור ושוע' עא' יח' סי' תצע). לפיכך צוחה שאפיו שלא שכשנהו הארון לבית עובד אדום שזכה כתיב "ויהי כי יצudo נושא ארון ברית ה'" (שומאל ב' יט), והם הילדי ר' והם הילים בני קהה.

בבריתא (כליה רבתי פ"ח, מה"ד, הניגר פ"ה הד', עמ' 287, עיין שם) אפיו פרק **וכבשו הוא הק'**, ומה דוד מלך ישראל שהיה ראש הסנהדרין אהיתופל אחד או פסק אחד במרקרא, אפיו הלכה אחת או פסק אחד בפרק, אפיו הלכה [אתה] אפיו לא קרוא רבו ואלו, כל שכן שרואו לכל אחד מישראל שיכבד למי שלמד פסיק, אפיו פסוק אחד במרקרא, אפיו אחת בתלמוד, ממנה אפיו אותן אחת, כגון מאמצין או מעמצין (שבט טב), שלහין או כדאייבעיא فهو אומנותו (ויש מ"ק), או מאמץ או עוממות (שבט טב), אשר אין בינויהם כי שמע אריזים לא עממווה[ו] (יחסקאל לא ח), ומאמץ או מעמצין, תא אם חלוף אותן אהיתופל מהחבירו כמו זה העניין, צרך לנוהג בו שמע "עוצם עניין" (ישעיהו לג ט). **ונראה לי שזה הכבוד הוא לעמוד** (ישעיהו לג ט). **ונראה לי שזיה הכבוד הוא לעמוד** (ישעיהו לג ט). **ומפנוי זיל בפ"ק דקדושים** (לב ב') **מפני שיבת תקים** זוגמת השניד דברים אשר למד דוד מהחיתופל שהיו שניהם חכמים, והדרת פני זקן" (קדושים יט לב) קימה שיש בה הדור, ולא יעוצם עיניו וכל שכן בשלימוד הדורות שצרכץ שיניהוג בו כבוד וכי שלала ראהו.

וחשוב שם מדבר בכל אדם, שחביבים להוגג כבוד בת"ח, ובכאן לת"ח, כבר הוא מפורש בדרכי הפסיקים. והוא שיעמוד מפנוי ד' מדבר אפיו מותח לת"ח, כל שלמד ממנו אפיו אותן אהיתופל, כההיא אמות, ולקרוע במותו עפ"י שלא היה רבו מובהק, שאם היה רבו דפרק אלו מציאות (בבא מציעא לג א), אמר עולא לת"ח שביבל עמדים מובהק צריך לעמוד מפנוי כמלוא עניין, והדברים הדומים זהה, כמו מפנוי זה ומקרים (זה) על זה, ולענין אבדה במקום אביהם אין שהאריכו זיל בחבורייהם, עכ"ל.

מחזירים עד שיה רבו מובהק. ולהז הביה' מודד ראהיה מודד ואחיתופל -ג-

שהיה ת"ח כבומו, כמו שאמר "ואותה אונש כערכי", כלומר אין אתה כאלו אתה רבי. ומודיע, פרשי" ס (שם) הולמד מחברו פרק אחד וכוי' צרך לנוהג בו כבוד, שכן מצינו יותר ממנה עם כל זה אני מכבד אותך כלוא אתה רבי. ומודיע, פרשי" ס בזוד מלך ישראל שלא למד מהחיתופל אלא שני דברים בלבד קרואו רבו (בתהילים נה יד) מגזרות ואדעת בשם (כי תשא לג יז), תרגום ורביתך. **אבל ראייתי חלוק למפרשים,** ומה שברבורי מהם על מה שפרש"י זיל בחבורה והיינו נחידי נמתק סוד, **וזאת שניית** שליכו בית א' ברגש, וצרכיך דההיא דעתלא עמדין והמאני זה מלוא עניינו וזה דין רבו מובהק, **להבין מה לשונן אלוף ומויודעו**, כי אלוף הוא רבו, ומודיעו הוא חברו וקרבו, שהרי בפ"ק דקדושים (לט א) אמר אי זהו קימה שיש הדור הוי אומר אמר גנד ב' אלו, כי בעינן התורה אפי' אם היה חברו ואפי' תלמידיו זה ארבע אמות, ולא אמרו אלא ברבו שאינו מובהק, אבל ברבו של אדם הוא לומד ממנה דבר מה שהוא בר מזילה דהא מלטא ולא אייך, מובהק כמלוא עניין. וכן פרשי" ס ומקראים זזה על זה, קרע שאינו נמצא אף הקטן שבתלמידים יתכן לומר שהוא רבו של הגודל במלוא מתאחה. **אבל המכחו שת"ח שבבבל שנושאים ונותנים זה עס זה** כאשר הארכנו במקומות אחר בעזה"י. ובענין התפללה כ"ע חבירים שהרי אם דינן כרבו מובהק, וכך פ"י שזה גודל לאפשר של לאילמד זזה עס עס' קדושי לעילו לא יאמרו דבר שבקדושה עד יבוא עשרי עי' טור ושיע' מזה, כמו שומרים ומתלמידי יותר מצלום (תענית ז א, אלא שלענין ايיח' סי' נה), והנה הוא נער קטן בן ג' שנים לא למד ולא דוד והוא המשלים. אבדה אבוי קודם. ולרבו מובהק במורה רבו דק"ל קודם כר' יהודה ע"כ כלפי ב' דברים שלמד ממנה קראו בתואר רבו אלוף ומודיעו, כי במא דאמר וכן שביבי קודם (בבא מציעא פ"ב מ"יא). אבל הוא דהaca דינו שאמור שלימוד ממשם מכל אדם למד, א"כ בזזה הבחינה הוא רבו כרבו שאינו מובהק, שקורע עליו ועומד מפנוי בחרוק ארבע אמות. אלוף, אמנים מה שבבטי אלקים הנלך ברגש לעניין זה כל הקטל כאחד ואף על פ"י שחזין כן לכל אדם בכל חכם אף על פ"י שלא למד ממד ממנה חבירים קראו מודיעו, עכ"ל [תק"ס].